

DELA VSKA

PRAVICA

Glasi lo krščanskega delovnega ljudstva

Ishaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četri leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Pozor!

Delavski razred ali stan prav gotovo nima posebnega vzroka, da bi pretakal bridke solze za večino političnih režimov, ki je bila od njih odvisna državna barka Jugoslavije vse od sprejetja vidovdanske ustave 28. junija 1921 dalje. Ne-le, da je delavstvo po sili razmer ostalo v bivših narodnih skupščinah skoro popolnoma brez svojih zastopnikov, marveč je pezo političnih kriz in gospodarskih pretresov izmed vsega ostalega prebivalstva čutilo najbolj na svojih plečih: pri zajtrku, kosilu in večerji so se poznali odrazi prestrastnih političnih bojov vladodrževcev v delavskih družinah.

Ne tako jugoslovanski kapitalistični (podjetniški), pridobitni ali gospodarski krogi, ali kakor se že nazivajo glavni činitelji obrtnih, trgovskih in industrijskih zbornic ter »Zveze industrijcev«. Le-ti so imeli v vseh glavnih strankah Jugoslavije v vseh zadnjih letih močno oporo in v nekaterih absolutno zaslombo. Poleg tega so bila posamezna ministrstva polna njihovih eksponentov. In ni ga bilo finančnega in ne drugega zakona, da bi ne bili čutili hladne, brezobzirne, težke, samo s profitom računajoče roke velekapitalizma nad njim. Tembolj smo seveda obstrmeli nad drznostjo, s katero so ti krogi lopnili po svojih bivših zagovornikih v tistem hipu, ko je vse bivše oboževano z enim samim zamahom razpadlo v nič in ko je v jasen zimski dan sv. Treh kraljev zabliskal novi režim.

Štirinajst dni in čez nam torej že bije na uho stalni refren visoke pesmi Jeremijade slovenskih in jugoslovanskih »gospodarskih krogov«: da je socialno-zaščitna zakonodaja Jugoslavije za našo državo premoderna (zakon o zavarovanju delavcev, zakon o zaščiti delavcev), da ne gre, da bi se pod »krinko povojnih socialnih pridobitev« obdržala obstoječa zakonodaja v sedanjih mejah in da je treba dati prosto pot svobodni konkurenci in svobodni delovni pogodbi. — Na prvi videz so take-le zahteve skoro povsem v redu in docela nedolžne. In bi bili za nekatere tudi mi pod izvestnimi pogoji. N. pr.: Kar črtajmo socialno zavarovanje za slučaj bolezni, nezgode in starosti. Prej pa uredimo delavstvu zakonitim potom take plače in mezde, da bo preskrbljeno za slučaj bolezni, nezgode in starosti od svojih prihrankov! Toda »gospodarski krogi« delavstvu tega ne bodo dali. »Gospodarski krogi« znajo drugače: »Gospodarski krogi« vkalkulirajo vse takozvane socialne datjave v režijske stroške, ki jih nosi delavec in na splošno konsument. Najmanj polovico le-teh odračunajo na 7 ali 14

dni delavcem od mezde, okrožnim uradom pa ostanejo dolžni — vse. Ti specialisti v takih »državotvornih« (kakor si namreč domišljajo) metodah imajo na to še celo čast, imeti v delavskih ustanovah odločujočo ali vsaj vplivno besedo! Bog nas varuj torej v naši socialni zakonodaji prevelike logike takih »gospodarskih krogov«!

»Gospodarski krogi« vam »dokažejo« v eni sapi vsega vraga, če hočete. Tako-le n. pr. vam neka zvezda takega »gospodarskega kroga« ob mezdah pogajanjih za kolektivno delovno pogodbo »Združenih papirnic Vevče-Goričane-Medvode« kar nenadoma in čisto striktno dokaže, da delavskih dopustov, čeprav malih, papirna industrija sploh ne prenese. — (Kakor da je industrija brez delavcev sploh mogoča in kakor da delavstvo na industriji ne bi bilo zainteresirano!) Da je reč dopusta potrebna razvoja, da dopustov ne poznajo druge industrije in, in, na in sploh. Pol ure za tem Vam isti »gospodarski krog« spet striktno dokaže, da slovenska papirna industrija ni konkurenčna nemško-avstrijski! — Vidite: pa ta »gospodarski krog« ni pomislil, da se v Avstriji 8 urnik izvaja drugače kot pri nas, da so tam mezde vse višje kot pri nas, da so tam v veljavi delavski letni dopusti, da so socialne datjave višje in da upravljajo delavske socialne ustanove večinska delavska zastopstva brez takega vpliva kot ga imajo pri nas naši slavni »gospodarski krogi«!

Če naj beseda »gospodarski svet« meso postane, zlasti pa če naj se ustanovi »gospodarski parlament«, potem naj se »gospodarski krogi« zadovolje s področjem, ki jim pripada. Tu so »Delavske zbornice«. Osem jih je v državi. Stanovske zastopnice vseh delavcev in nameščencev so! Zato imajo pravico povedati, česa imajo delavci in nameščenci Jugoslavije v socialni in zaščitni zakonodaji preveč — — —

Enega gotovo: nepotrebne, judovsko-vsiljivega vmešavanja »gospodarskih krogov« v specifično delavske zadeve. »Gospodarski krogi« naj vsaj malo manj bašejo svoje žepe, boljše plačujejo delavce in nameščence, socialne in državne davke, — pa bo v marsičem bolje. Poglejte TPD: Cela Ljubljana je brez premoga in še bo. Mimo nas pa se izvaža. Je pač boljša konjunktura! Količko pa zasluži knap? Ja, ja, sehr knapp! In kdo sedi v TPD? »Gospodarski krogi« vseh strank! Pozor pred te vrste »gospodarskimi krogi«!

Politični pregled.

Politične stranke razpuščene.

Ministrstvo za notranje zadeve je po velikih županih razpustilo vse hrvaške stranke (Hrvaško seljaško stranko (HSS), hrvaško pučko (Ljudsko) stranko (HPS), hrvaško federalistično seljaško stranko (HFSS) in hrvaško stranko prava (HSP). Razpuščena je tudi muslimanska politična organizacija (JMO, dr. Spaho). Prostore, kjer so bila tajništva razpuščenih strank, so zapečatili, ves arhiv in denar pa deponirali (založili) pri sodišču. V nekaterih tajniških prostorih pa so bila uredništva ozir. upravništva strankinih časopisov; teh prostorov državni organi niso zapečatili. Denarja niso dobili pri nobeni hrvaški stranki, le muslimani so imeli v blagajni malenkosten znesek. Razpuščena je tudi Sloven-

ska ljudska stranka in Slovenska kmet-ska stranka. Eni trdijo, da bodo ostale samo tri stranke: radikalna, demokrati-ska in zemljoradniška, drugi pa so zopet mnenja, da bodo razpuščene vse politič-ne stranke. Kakšne politične grupacije bodo nastale zlasti na Hrvaškem in v Sloveniji, je danes še povsem nejasno, kakor je tudi popolnoma nejasno, kakšen bo novi volivni red, kdaj pride in koliko časa bo vladalo sedanje stanje.

Redukcije državnega uradništva.

Vsa ministrstva zbirajo material za odpust uradništva. Nekaj uradnikov, predvsem ne kvalificiranih dnevničarjev je že odpuščenih. Pravijo, da bo odpuščenih okrog 10.000 državnih uslužben-cev, ki so jih posamezne politične stran-

ke nastavile brez potrebe. Veliko armada tvorijo vpokojenci, ki nimajo še dosti službenih let, pa so jih vpokojili razni politični režimi, ker jim pač niso bili všeč, pa tudi zato, da so imeli dovolj mest za svoje strankarje. Vpokojenci, ki nimajo še dovolj službenih let in ki imajo predpisano kvalifikacijo, bodo reaktivirani.

Štedenje.

Sedanja vlada pravi, da hoče kar najbolj štediti. Proračun, ki ga je finančni odbor razpuščene narodne skupščine skoraj v celoti že sprejel, bo novi finanč-

Za mir!

Na vzhodu Evrope se pripravljajo odločni temelji za mir med državami. Vsa zapadna diplomatska umetnost je dobila hud udarec, zlasti angleška. Znano je, da skušajo Angleži na vse načine Rusijo izolirati od drugih držav in jo popolnoma osamiti. Za tem edinim ciljem gre vsa angleška evropska politika že vse od poloma ruske in angleške politike na daljnem vzhodu — Kitajski, kjer so bili oboji (Rusi še prav posebej) skoro prav po notah tepeni. Angležem moti njihovo prevlast v Evropi danes samo Rusija. In Rusi so izborni diplomati, brihtne glave (Čičerin, Litvinov), ki jim z raznimi zvezami (Nemčijo, Turčijo itd.) delajo silne preglavice.

Tako je Angleže še prav posebno razburila v zadnjem času vest, da so Rusi povabili Poljsko k sklenitvi pakta (pogodbe) o medsebojnem nenapadanju; enako tudi državo Litvo. Ta je takoj izjavila svojo pripravljenost. Ne tako Poljska. Gre pravzaprav za ratifikacijo (odobritev po parlamentu) znanega Kellogovega pakta. V odgovoru navaja Poljska, da nima načelno proti ruskemu predlogu ničesar proti. Omejuje se pa zaenkrat na to, da je Poljska proti vsem sosedom, tudi proti Rusiji, vodila vedno miroljubno politiko in da hoče pri tej i v bodoče vztrajati. Hoče se najprej posvetovati z državami, ki so sklenile Kellogov pakt. Dalje pravi Poljska v odgovoru, da je pač čudno, kako da Rusija vabi k temu le Poljsko in Litvo (ta niti ni soseda Rusije, pač pa vseskozi nasprotna Poljski), ne pa tudi Finske, Rumunije in ostalih sosed.

Rusija je na to takoj odgovorila, da vse to pač ne more ovirati niti ene niti druge strani, da ne bi pristopila k sklenitvi take pogodbe.

K celi stvari se slišijo najrazličnejša mnenja. Pravijo, da se ta ponudba ne more smatrati iskrenim. Ako bi Poljska tako pogodbo sklenila, se gotovo oddalji od Rumunije, svojega zaveznika, a obenem hudega nasprotnika Rusije (Besarabija!). O kakem sporazumu z Rumunijo pa Rusi menda nočejo prav nič slišati in izjavljajo, da se mirnim potom tudi nikoli sporazumeli ne bodo. Slišijo se tudi razni glasovi, da je to le kokeriranje s Poljsko in pritisk na Nemčijo za priznanje raznih ugodnosti. Saj je znano, da se Poljaki in Nemci ne gledajo prav posebno lepo (Šlezija!). Pa še Angleži s svojo politiko, pa Francozi, tako da je vse skupaj prav čedna kaša, ki jo diplomatje kuhajo, kuhajo, dokler se ne bo zopet kaj skuhalo.

Eno pa je gotovo! Rusija je v teku let povsod in vedno pozivala k razorožitvi in k miru. Z Nemčijo, Turčijo, Afganistanom, Perzijo in Litvo je sklenila pogodbe o medsebojnem nenapadanju. Na konferenci v Genovi l. 1922. je bila Rusija tista, ki je predlagala splošno pogodbo nenapadanja. Ženevski razorožitveni komisiji je predložila znanih 14 točk za radikalno in temeljito razorožitev Rusija. Niti tedaj niti danes ni za take načrte razumevanja, ker to ne so-

ni minister vsega predelal in baje za eno petino reducirai. Manjše dolgove misli v najkrajšem času vse plačati, za investicije pa najeti inozemsko posojilo. (Inozemski kapital je že poslal svoje zastopnike v Belgrad, kakor smo poročali zadnjič).

Razna ministrstva so bila dosedaj nastanjena po pravnih hišah. Plačevala so ogromne najemnine. Sedaj, ko je dograjena palača notranjega ministrstva, se preselijo v to palačo ministrstvo za notranje zadeve, za šume in rude, poljedelstvo, agrarne reforme in najbrže tudi ministrstvo za socialno politiko.

glaša s cilji in nameni oboroževalnih politikov držav, ker to ni v interesu kapitala in kapitalistov.

Kellogov pakt.

To pogodbo, ki so jo pred časom v Parizu prav slovesno podpisovali, je sedaj ameriški senat s 85 proti 1 glasu odobril (ratificiral). Pakt namreč določa, da stopijo določila pogodbe za kako državo v veljavo šele z odobritvijo nje zakonodajnega činitelja, t. j. parlamenta. Amerika je torej sedaj šele edina, ki je ta pakt odobrila. Da je ona prva, se tudi spodobi, saj so to stvar v Ameriki skuhali. Pričakovali so, da bo senat odobritev odrekel. Pa ne morda radi določil pogodbe same. To že Amerikanci najboljše vedo, koliko so take pogodbe dejansko vredne. To se pravi — nič! Proti glasovi so se čuli le, češ da se s tem začne Amerika po nepotrebnem vtikati v evropske zadeve. Tega pa Amerikanci, zvesti svojim načelom, »ne marajo« — če ne nese. In taka stvar res ne more nič »nesti«. Vse evropske države, posebno finančni ministri, pa prav živo čutijo to ameriško »nevmešavanje« v evropske zadeve pri državnih kasah. Tu ima pa Amerika celo Evropo »na špagici«. Zato bodo sedaj vse evropske države z navdušenjem hitele posnemati Ameriko in ratificirati Kellogov pakt. —

Volitve v del. zbornico.

Dne 19. marca poteče mandat l. 1925 izvoljenim delegatom Delavske zbornice za Slovenijo v Ljubljani. V zmislu čl. 1 volivnega reda za člane Delavske zbornice v Ljubljani bi se imele vršiti volitve novih delegatov v roku treh mesecev od 19. marca dalje.

Minister za socialno politiko dr. Drinkovič pa je te dni splošno odredil, da se volitve za člane vseh Delavskih zbornic, ki jim poteče triletni mandat v prvi polovici tega leta, odlože in sicer do nadaljnjega njegovega rešenja. Ta odredba je zato le začasna. Kako se bodo Delavske zbornice vodile in upravljale naprej, bo še odredil minister za socialno politiko.

Obratni zaupniki.

Minister za socialno politiko je odredil, da se volitve delavskih in nameščen-skih zaupnikov in njih namestnikov odlože do njegovega nadaljnjega rešenja.

V zmislu te odredbe se tedaj ustavijo vse volivne priprave in volitve zaupnikov. V obratih, kjer so se volitve do 19. januarja izvršile in so bili novoizvoljeni zaupniki do tega dne prijavljeni Inspekciji dela v Ljubljani, bo inspektor dela potrdil te novoizvoljene zaupnike. Tam pa, kjer se volitve niso izvršile, bodo do nadaljnjega opravljali posle obratnih zaupnikov v letu 1928 izvoljeni zaupniki.

Ta odredba je le prehodnega značaja. Možno je, da se veljavnost pravilnikov o delavskih zaupnikih sploh ukine in obratni zaupniki odpravijo. S tem bi bilo ugodeno »gospodarskim krogom«.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Železničarski vestnik

Iz centralnega običnega zbora PZ. Kakor se je v »D. P.« že javilo, se je vršil zadnji nedeljski obični zbor centrale Prometne zveze v Mariboru. Obični zbor je bil po delegatih iz cele Slovenije razveseljeno zastopan ter je bilo navzočih 43 delegatov. JSZ je zastopal tov. tajnik Rozman. Obični zbor je vodil dosedanji načelnik tov. Kores, ki je v svojem poročilu navedel v splošnem delo organizacije v minulem letu. Iz poročil ostalih odbornikov in nadzorstva je bilo posneti, da je organizacija neumorno delovala in posvetila vso skrb in borbo edinemu in prepotrebni cilju, da se tudi železničarjem, osobito nižjim, izboljša njih položaj. Da se pa organizacija lahko še krepkeje razvija, se je sklenilo, da se prenese centrala organizacije v Ljubljano, v središče Slovenije. Živahna in daljša debata se je razvila vsled predloga ljubljanskih in drugih članov, da si organizacija zopet ustanovi svoje lastno glasilo. Z ozirom na to, da se je centrala prenese iz Maribora v Ljubljano, se je sklenilo, da se v Mariboru osnuje ekspozituro ali okrožje, ki bo obsegalo v svojem delokrogu celo Štajersko, naš del Koroške, Slovensko Krajino in Medjimurje, ter se naj vsi železničarji na navedenem teritoriju obračajo na organizacijo v Mariboru, vsi ostali pa na centralo v Ljubljani. Ker se je obični zbor vsled debat precej zakasnil, se bo vršilo nadaljevanje v Ljubljani, kjer se bo izvolil tudi novi odbor. Do tega časa pa vodi še vse posle centrale dosedanji odbor v Mariboru. H koncu se je sklenilo, da se pošlje ministru za promet g. dr. A. Korošcu pozdravna brzojavka.

Naredba o vršenju službe. G. minister za promet je izdal celokupnemu osebju naslednjo naredbo: »Da bi v meni poverjenem resoru celokupnega prometa, na vseh državnih železnicah in brodovih pa tudi na onih, ki so pod državno kontrolo zavladal primeren red, uspešno delo ter disciplina, odredim: 1. Osnovna ministrova naredba od 29. dec. 1927 M. S. št. 25144 ostane še nadalje v veljavi in jo morajo brezpogojno upoštevati vsi od generalnega direktorja do najnižjega uslužbenca. Generalna direkcija drž. železnice mi mora takoj staviti predlog za spremembo § 16 »Zel. saobr. uredbe in tarife« v smislu točke 16 omenjene ministrove naredbe. — 2. Vsi direktorji, načelniki in šefi so disciplinsko odgovorni, če bi se iz spisov ali iz kateregakoli dela pokazalo da pri njih ali njim podrejenih organih in ustanovah ni prodrila zavest za neumorno delo ter o neprekinjeni plodnosti in objektivni kontroli službe, vedenju in obnašanju podrejenih uslužbencev, v in izven službe. — 3. Pijančevanju, uživanje alkoholnih pijač v službi, nediscipliniranosti tudi v naj-

manjši meri, brezvestnosti in neiskrenosti v službi, slabega gospodarstva, zaplavljanja in razsipanja državne imovine, nemarnosti v katerem koli poslu in katerekoli vrste službe meni zaupnega resora, ne bom nikdar trpel in dovoljeval. — 4. Od direktorjev zahtevam, da so ustvaritelji in organizatorji, nikakor pa ne birokrati, ki bi samo podpisovali spise. Videti morajo vse in popolnoma poznati osebje ter delo v svoji direkciji. Njihovo službeno in privatno obnašanje mora biti ob vsaki priliki in na vsakem mestu neoporečno ter vzorno. Njihova discipliniranost naj bo najlepši vzor podrejenim uslužbencem.

Pozivljam vse uslužbenca od najvišjega do najnižjega da vrše službo vestno, točno in marljivo, z vso voljo in zanimanjem ter v zavesti velike važnosti in zvišenosti svojega poklica, s katerim služijo ugledu ter gospodarskemu napredku države in naroda. Sedaj so dani najugodnejši pogoji za resnično službo v prid države in naroda, tako da vestni, pridni in navdušeni uslužbenci lahko nemoteno izvršujejo svoje dolžnosti. Zato zahtevam od vsakega brezpogojno požrtvovalnost pri vršenju svoje službe do skrajnega duševnega in fizičnega napora. Vsi disciplinirani, vestni, pridni, iskreni in službi popolnoma posvečeni in udani uslužbenci, našli bodo v meni močno podporo, starejšinsko zaščito, polno priznanje in zaslužen nagrado. Za one pa, ki ne bodo odgovarjali tem zahtevam, bom uporabljal najstrožje zakonske odredbe brez ozira kaj so in kdo so. — Minister za promet: Dr. Anton Korošec, l. r.

Maribor. Dne 9. januarja je v Mariboru umrl naš dolgoletni in marljivi član Jernej Bračko. Pokojni je bil blagega značaja ter mož, kakršnih je treba iskati. Bog mu bodi pravičen plačnik — ostalim pa naše sožalje! — V petek, dne 18. januarja pa je nenadoma sredi dela umrla progovna delavka Antonija Jelen iz Studencev pri Mariboru. Pokojna je bila pridna in vestna delavka, a je morala radi slabe plače — 3,50 Din na uro — s svojim komaj iz šole izstopivšim sinom dobesedno stradati. Umljivo je, da je morala biti vsak dan brez toploga kosila, katerega si v eni uri ni mogla pripraviti, navzlic temu je pa morala izvrševati težka dela progovnega delavca. Žalost, premajhen zaslužek, težko delo in pomanjkanje jo je privedlo tako daleč, da se je zgrudila. Naj počiva v miru!

I. delavska hranilnica in posojilnica v Mariboru

je naš edini delavski denarni zavod.
Vloge obrestuje najvišje in daje posojila po najnižji obrestni meri.

Širimo svoje vrste!

Važen je red, važna je točnost v delu skupin. Redno pošiljanje obračunov, članarine, poročil; to olajša delo Zveze. Red kaže strumnost, jačino, izšolanost skupin, njenih funkcionarjev in članstva.

A še eno je potrebno! Da širimo svoje vrste, da pridobivamo vedno novih in novih članov v svoj krog. S tem krepiamo organizacijo in ji damo možnost čim širšega prodora. Kaj more pridobiti posameznik? Nič! Kaj mala skupina organiziranih? Malo! Kaj pa vse organizirano delavstvo obrata? Veliko! In delavstvu manjka te zavesti. Delavstvu manjka mnogo skupnostnega čuta.

Prav tako važno kot pridobivanje novih je vzdržanje pridobljenih članov. Dosedaj je bila fluktuacija pristopov in izstopov velika. Stotine novih članov se je tako zgubilo. Mnogo dela je bilo na ta način brezuspešnega. V tem oziru mora nastopiti izboljšanje. Zato je treba poslovanje vseh skupin in zvez čim bolj spopolniti. Ako je zadostno število vestnih in agilnih zaupnikov in člani vidijo pri vsem tem delu organizacije red in točnost ter stalno čutijo, da je v organizaciji življenje in delo, tedaj ji gotovo ostanejo zvesti in se tudi sami v organizaciji bolj aktivno udeležujejo.

Kakršno je pri skupini ali zvezi vodstvo, tako je tudi vse članstvo. V mišljenju, v postopanju in pri delu. Kjer ni dovolj marljivih, zavednih odbornikov in zaupnikov, tam ni v redu, so praznine. Razredna, strokovna delavska zavest mora prevevati vse funkcionarje in zaupnike. V plemeniti tekmi se mora vsak truditi, da vestno in redno opravlja svoje posle in naloge, ki so jih poverili tovariši. Pogoste redne seje in sestanki so pa vsemu najnujnejši predpogoj.

Niso samo neposredne zadeve one, za katere se je treba boriti z organizirano silo. Tu je socialna zakonodaja, socialni zakoni, za katere se je treba boriti, katere je treba vedno in vedno braniti, izpopolnjevati in jih uveljavljati. In to more le tesno organizirano delavstvo celotne pokrajine, države. Zato je dezerter in izdajalec oni delavec, ki se organizirati noče in se morda še celo norčuje iz naporov organiziranih tovarišev.

Kar delavec danes ima, si je sam priboril, toda organiziran; najprvo v tovarni, potem v pokrajini, državi, potem pa mednarodno v internacionalah. Zato se delavec organiziraj, trdno se drži strokovnih organizacij, agitiraj in zbiraj v strokovne vrste tiste, ki so udarjeni s slepoto in ne vidijo velikega pomena organizacije, njenih uspehov in njenih še ne izvedenih nalog.

Veselite.

V veselju govori Gospod Bog: Pridi, izpočij se nekoliko! Pogledj nekoliko nazaj in okrog sebe... Ali niso dobro hodila pot?

Ali je temu res tako?

Brez kakih posebnih statističnih podatkov se lahko ugotovi, da je delavec po veliki večini še zelo brezpraven in izročen na milost in nemilost podjetniku. Vsak trenutek ga lahko odlovi — krvavi pot in žulji 30 letnega dela so razvezani — brez vprašanja kaj bo jutri z njegovo družino, se ga postavi v vrsto brezposelnih. Interesi podjetja so to zahtevali — pa konec.

Ali naj se to, kar se je s tolikim trdom in žrtvami zgradilo na ljubo enega ali dveh velekapitalistov ukine? 8 urnik, bolniško zavarovanje, zakon o zaščiti delavcev itd.

Ali hočete še več bede — brezposelnosti — sovraštva? Saj se danes ko je 8 urnik uzakonjen, v največjih industrijskih obratih ne držijo zakonskih predpisov. Delavstvo se sramotno plačuje po 2 do 3 Din na uro, osobito v tekstilni industriji, katera je vse prej kot domača. Trdi se, da delavstvo samo prosi, naj se dovoli 12 urnik.

Nesramnost brez primere, v obupu, bedi in strašni stiski za borni vsakdanji kruh, ker ni od nikoder drugih sredstev, se pod težo razmer mora udati in delati celo več kot 12 ur dnevno.

Da, naša socialna zakonodaja je hipermoderna! Hipermoderna zato, ker dovoljuje 12 do 14 ur dnevno izjemati ubogega delavca, mu kratiti najprimitivnejše pravice ter ga vsak čas, ako ne bo pariral postaviti na cesto.

Ukine naj se od strani inšpekcije dela kontrola nad podjetji! Vse to in še mnogo drugega je zahteva teh ljudi, katerim uboge delavske pare kupijo milijone.

Današnji trenutki se jim zdijo najbolj primerni. Sedaj ko nikdo ne sme govoriti, je prilika, da se odvzame še ta trohica težko priborjenih pravic. Upamo, da se jim ta nakana ne bo posrečila.

Delavstvo, ti pa v svoje delavske strokovne organizacije!

R. J.

Sedemurni delavnik bodo v Rusiji vpeljali tudi v državnih podjetjih pri pošti, železnici ter pri ostalih prometnih napravah. Do oktobra 1933 ga nameravajo uvesti v vseh obratih sploh.

Svetovni kartel za časopisni papir. V teku zadnjih mesecev je opaziti v papirni industriji, predvsem oni za časopisni papir, stremenje za ustanovitev svetovnega kartela te vrste industrije. V letu 1927 je znašala produkcija tega papirja 6,3 milijonov ton. Na prvem mestu je Kanada s 2.087.000 tonami, Združene države s 1.485.000 tonami, Anglija s 600 tisoč in Nemčija s 550.000 tonami, pa tja do »ostalih držav«, kjer rangira tudi naša s 514 tisoč tonami. Koliko se pri nas producira tega ali onega papirja, je pa strašno težko zvedeti. Vsaka tovarna se boji javno povedati, koliko producira. Zakaj? Pač dobro vedo!

Atom:

Bogastvo in revščina.

2. Mogočen napredek je doživela industrija, in nova pota je začela hoditi tehnika, zato se je spremenilo medsebojno razmerje gospodarstev in delavcev: V rokah maloštevilnih ljudi se kopiči bogastvo, množica pa trpi revščino. Zraslo je zaupanje delavcev v lastno moč, zrasel pa je tudi čut za medsebojno skupnost. Vse to, obenem s propalo pravdom, je povzročilo boj. Kolike važnosti je ta boj, to čutijo vsi duhovi, ki v upu in strahu gledajo v bodočnost. Pečajo se s tem vprašanjem učenjaki, posvetujejo se o njem strokovnjaki, o njem govore ljudski shodi in postavljajo skupščine, vrše se o njem posveti med vladajočimi državniki. Z eno besedo: ni ga vprašanja, s katerim bi se sodobni človeški duh toliko ukvarjal, kakor upravo s tem.

Dejstvo je, da dandanes mali peščici bogatinov stoji nasproti velika množica siromakov. To je zlo. Odkod je to zlo? Svoj vir ima nedvomno deloma v tehničnem napredku sedanjega časa, ki omogoča proizvajanje v velikem in s tem naravno onemogoča malo obrt srednjega veka. Deloma pa ima to zlo svoj vir v spredni pravdom, v neizmerenem pohlepu po uživanju, ki zahteva vedno več denarnih sredstev, brez ozira na to, je-li so ta pravično ali krivično pridobljena. Tako vidimo, da stroj, ki je plod človeškega duha, namesto da bi omogočil človeku vedno bolj človeka dostojno življenje, vsled propale pravdom povzroča, kakor prav trdi veliki socialni papež v svoji okrožnici, v rokah maloštevilnih ljudi neiz-

merno kopičenje bogastva, delovna množica pa trpi revščino. Vprašanje je, kdo naj to zlo odpravi. Naj se li vsa rešitev tega zla položi na ramena prostovoljne in neizsiljive ljubezni posameznika ali pa naj se skuša to zlo odpraviti na podlagi vse obvezujoče in na splošno od vsakega izterljive pravice, in naj ljubezen nadomesti le ono in tam, kjer pravica kljub vsemu prizadevanju odreče?

V prvi dobi krščanstva, ko Kristusova načela vsled malega števila kristjanov še niso imela in tudi niso mogla imeti vpliva na gospodarsko življenje, bi se odgovor na gorenje vprašanje glasil nedvomno: Revezem naj pomagajo bogatini, vsak individualno iz nagiba usmiljenja. Bila je tedaj med kristjani živa vera, bila je ljubezen, od poganske države tudi ni bilo pričakovati nobene pomoči iz enostavnega razloga, ker ljudstvo ni imelo vpliva na zakonodajo in čut skupnosti med delavci še ni bil razvit, kakor je vsaj deloma dandanes.

V drugi dobi, v tako imenovanem »temnem« srednjem veku, tega velikanskega prepada med bogatini in siromaki ni bilo, tudi kapitalizma v današnjem pomenu besede še niso poznali, zato se je tudi tedaj odgovor na gorenje vprašanje lahko glasil: Revezem naj v Kristusovem imenu pomagajo bogatejši. Državna oblast tudi zdaleka še ni bila tako urejena, kakor dandanes, da bi se bila mogla razviti socialna postavodaja v modernem smislu.

Drugačna pa je stvar dandanes. Krščanska socialna načela se v moderni državi lahko mirno uveljavijo, če obstoja dobra volja od strani vladajočih in vladanih. Namesto prilično uravnesenega blagostanja vseh je nastopil prepad med maloštevilnimi bogatini in nepregledno množico siromakov, katere je sodobni družabni red, ali bolje rečeno

nered, razdedinil. Namesto žive vere in ljubezni je v praktičnem življenju stopila nevera in »sveti« egoizem. Največja sprememba, ki je nastala v današnjem času in o kateri v srednjem veku niso mogli niti slutiti, obstoji glede pojma »potrebnih in ubogih«. Tedaj so pod to besedo umevali ljudi, ki so bodisi po lastni ali tuji krivdi prišli v nesrečo in bili potrebni podpore. Izvrstno urejeno cehovstvo in splošno mnogo večji vpliv vere je tedaj na eni strani dal priliko vsakemu, da pride z delom do poštenega kruha, na drugi strani sta pa ta dva činitelja zabranjevala brezmejni pohlep in neomejeno dobičkaželjnost. Število res ubogih in potrebnih podpore je bilo zato v primeri z današnjim nizko, ako izvajamo izredne elementarne nezgode. Veliko je bilo, če je prišlo na sto ljudi deset do petnajst res ubogih, dandanes pa je to obratno, kajti današnji kapitalistični družabni red je to popolnoma izprevrgel. Medtem, ko je preje malo število nemaničev stalo nasproti veliki množici ljudi srednjega stanu in bogatinov, vidimo dandanes ravno obratno. Malemu številu ljudi z ogromnim kapitalom stoji nasproti velika množica potrebnih in ubogih, ki bi radi delali in ki so delali in ki imajo zato pravico, da bi jih njih delo vzdrževalo, oziroma, da bi uživali njegove sadove po pravici tudi tedaj, kadar so brez lastne krivde ali vsled onemoglosti in starosti brez dela.

Zato se mora odgovor na gorenje vprašanje dandanes glasiti povsem drugače. Zlo, ki je nastalo vsled prepada med malo peščico bogatinov in veliko množico razdedinjenih, se mora odpraviti v prvi vrsti na temelju pravice; le kjer ta odreče, naj priskoči na pomoč ljubezen s telesnimi deli usmiljenja. In upravo določevanje te pravice tvori predmet papeževe delavske okrožnice in današnjega perečega delavskega vprašanja.

Tedenske novice.

Pri javni borzi dela v Mariboru dobe delo: 6 hlapcev, 11 viničarjev, 7 majarjev, 3 vrtnarji, 1 električar, 1 livar, 1 brivec, 3 čevljarji, 2 strojniki, 1 pek, 1 tesar, 4 črkoslikarji. — Vajenci: slikarske, čevljarke, kolarske, pekarske, mehanične stroke. — Ženske: 6 kmečkih dekel, 1 kmečka gospodinja, 11 kuharic, 7 služkinj, 1 kuharica k finančnim stražnikom, 1 boljša gospodinja, 1 kuharica za graščino, 1 kuharica za uradniško kuhinjo, 1 šteparica gornjih delov čevljev, 6 šivilj za perilo, 1 postrežnica, 1 plačilna natakarija, 1 podnatakarija, perfektna servirka, 2 tovarniški delavki, 2 hot. sobarici, 1 vzgojiteljica in 1 varuška.

Pri javni borzi dela v Celju dobe delo: 11 hlapcev, 37 rudarjev, 1 teraser, 4 ključavničarji, 2 kleparja, 3 železostrogarji, 1 kovač, 1 električar, 3 fini mehanikarji, 4 kotlarji, 5 mizarjev, 1 žagar, 1 čevljar, 1 klobasar, 1 pek, 2 pikola, 1 hotelski kuhar, 9 tesarjev, 2 strojniki, 3 kurjači, 1 vinski potnik, 9 delavcev, 2 rosarja, 20 vajencev. — Ženske: 6 natakarije, 4 hotelske kuharice, 4 hotelske sobarice, 20 kuharic, sobaric in služkinj.

Maribor. Društvo stanovanjskih najemnikov v Mariboru ima v nedeljo 27. januarja 1929 ob pol 10 dopoldne v dvorani Zadrugne gospodarske banke na Aleksandrovi cesti 6 svoj redni letni občni zbor. Razen običajnih poročil bo na občnem zboru tudi volitev novega odbora.

Kapitalizem je

največji krvosod dvajsetega stoletja; najvišja stopnja gospodarske brutalnosti; zanikanje osnovnih naukov krščanstva; najkrutejša oblika borbe gospodarsko močnih s šibkimi; triumf materije nad duhom; gnojna bula na telesu naroda in domovine;

morilec duš, ljudi in družin; rdeča pot, ki pelje v pogubo Evropo; suženstvo novega veka; smrt poštenja in časti; slabo nadomestilo za oropano božjo besedo;

najintenzivnejša človečanska vojna; zlata kuga v dobi borz in bank; ples okoli zlatega teleta; poganstvo krščanske dobe; veleizdaja nad državami; pogin proletarijata;

Sodoma in Gomora moderne kulture temen oblak na političnem polju, in končno močvirje, v katerem bomo običali, če si ne bomo pomagali iz njega.

Bog je povsod.

Ne išči ga kje drugje, kot tam, kjer si! Najdi ga prav povsod, kjer si. Poišči ga prav tam, kjer si!

Če ga iščeš kje drugje, kot tam, kjer si, potem ga zapuščáš z vsakim korakom, kajti ti ga šele iščeš! Ti, človek, greš vsak dan na iskanje Boga z njegovo pomočjo. Karkoli kdo misli, hoče, dela — vse to se zgodi z božjim privoljenjem.

Če Te kličem, o Bog, kam naj Te kličem? Kje pa je to, kjer še nisi bil in morda sedaj nisi?

In Jehova pravi: »Ali se more človek skriti, da bi ga ne videl? Ali nisem oni, ki ima v oblasti nebo in zemljo?«

Človek sem kot božja zamisel toliko star kot on sam, kot Bog Oče, Sin, sveti Duh.

Tudi po moči sem človek večni kot Bog, saj je Bog podaril nekaj meni od svoje moči, ki misli in hoče, ki je večna; ko me je ustvaril, mi je vse to dal.

Zato smo popolnoma božji, vsi, otroci preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Z Očetom smo eno. Danes v duhovnem občestvu, nekoč kot danes človeška družina.

Bog je povsod in vse vekove, zato je večni. Ne razumemo, kako je to mogoče. Razumemo pa: Tako mora biti! Sicer ne bi bil Bog!

Ako so ozrastli v nas čut za resničnost, zvestoba, udanost, ljubezen, moč odpustiti bližnjemu, požrtvovalnost, se imamo za to zahvaliti ljudem, ob katerih smo to začutili, doživeli. Misel je oživela, se utrla kakor iskra ter padla v nas ter se užgala. Tako se mora vsak izmed nas spominjati z globoko hvaležnostjo onih, ki so v njem vžgali take plamene.

Zadružništvo.

(Konec.)

Prvo ljubljansko konsumno društvo se je ustanovilo 24. februarja 1895. Na ustanovnem občnem zboru se je izvolil sledeči odbor: Načelnik Jože Gostinčar, namestnik Ivan Pliberšek, tajnik Hinko Zalesjak, blagajnik Josip Zajc; odborniki: Ivan Rakovec, Valentin Bahar, Jernej Avbelj, Ivan Tomažič in Josip Potočnik; namestniki: Jakob Golmajer, Filip Smrekar in Josip Jeriha. Pregledovalci računov so bili Ivan Trtnik, Pelc Alojzij in Ivan Zafra. Delati je pričelo konz. društvo brez denarja. Pri vzajemnem podpornem društvu je dobilo posojilo 4000 fl. — Zadolžnice so podpisali Krek, Šiška, župnik Malenšek, Mrak in prim. Gregorič. Prodajalna konsuma se je odprla 7. julija 1895. Otvoritev »Košumlje«, kot je konsum imenoval Krek, je bila slovesna. Ob 10 je imel Krek na Rožniku mašo, popoldne ob 4 pa se je prodajalo belo in črno vino. Knjigovodstvo je vodilo načelstvo samo, po svoji službi. Ti močje so vsak mesec napravili popis blaga. Zvečer so začeli, pa so potegnili kar celo noč, ob 4 zjutraj so pa šli k »lovski« maši v stolnico. Dr. Krek je bil ponosen na te močje, dajal je navsvete in vsak večer je prišel v »Košumljo«. Za ljubljanskim zgledom so šli še drugi. Ustanovili so se konsumi v D. M. v Polju, v Kropi, v Železnikih, v Trzinu, na Jesenicah, v Idriji in drugod. Po deželi so se pričele ustanovljati kmetijske nabavne zadruge in močje so se hodili učiti v ljubljanske katakombe. — Proti kmetiskemu zadružništvu je trgovstvo udarilo z vsemi močmi. Vršila so se protestna zborovanja in časopisje je bilo docela zaposleno s to zadevo. Ta boj je dosegel vršek koncem l. 1898. in l. 1899. Ta boj pa se je seveda končal s popolno zmago zadružništva.

Zmaga pa je bila mogoča le zato, ker so bile zadruge strumno organizirane v zvezah. Najstarejša zveza je Vošnjakova Zadružna zveza v Celju. Ustanovljena je bila l. 1883. Prvi katoliški shod se je vršil l. 1892. in tedaj so se nakazale tudi smernice za zadružno delo. L. 1895. sta bili ustanovljeni Gospodarska zveza in Zveza kranjskih posojilnic in sicer kot društvi. Istega leta se je ustanovila tudi Ljudska posojilnica, ki naj bi služila tem zadrugam kot denarna centrala. Na občnem zboru dne 19. julija 1900. sta se Zveza kranjskih posojilnic in Gospodarska zveza razpustili in se je ustanovila Gospodarska zveza kot zadruga. Pričel je tudi izhajati Narodni gospodar, ki izhaja še danes. Na občnem zboru dne 10. decembra 1903. se je delokrog razdelil na Gospodarsko in zadružno zvezo. Gospodarska zveza je postal blagovna centrala, Zadružna zveza pa je prevzela posle denarne in revizijske centrale po revizijskem zakonu, ki je stopil v veljavo istega leta.

Zveza slovenskih zadrug je ustanovil dr. Žerjav zato, da je lahko uveljavil mlado smer v napredni stranki. To je politično zadružništvo. Posledice so pa Agromerker in tako dalje.

Zveza gospodarskih zadrug je delo Antona Kristana. Po številu zadrug ni močna. Konsumno zadružništvo ima dobro izvedeno. Zvezi ne manjka iniciativnosti. Zveza vrši smotrno zadružno propagando in vzgojo. Osnovala je tudi zadružno matico. Pričelo je tudi s poizkusi na agrarnem zadružništvu. Zveza gospodarskih zadrug je edina delavska zveza zadrug v državi.

Najmlajša in najmanjša zveza je revizijska zveza. Načeluje ji dr. Zupanič, ki je znan po svojem zakonu o zadrugah o kmetijskem kreditu.

Ako napravimo bilanco o slovenskem zadružništvu dobimo sledeče številke:

Zadr. zveza v Ljubljani	497 zadrug
Zadr. zveza v Celju	183 zadrug
Zveza slov. zadrug	120 zadrug
Zveza gosp. zadrug	36 zadrug
Revizijska zveza	22 zadrug

ter še dosti divjih, neorganiziranih zadrug. Vseh zadrug v Sloveniji je okrog 1000. V pretežni večini je slovensko zadružništvo politično zadružništvo. Zadrug so večinoma oporišča stranke med ljudstvom. Novih nalog se slovensko zadružništvo ne zaveda in hodi še vedno po predvojnih potih. Dalje dela naše zadružništvo brez sistema in je za današnji čas sploh neorientirano. Manjka tudi zadružne propagande. Zadružni kapital ni racionalno izrabljen in dostikrat je zadružništvu naravnost odtegnjen in izročen kapitalističnim podjetjem. Zadružne vzgoje je silno malo. Delavstvo zavzame v zadružništvu majhno mesto, ker se zadružno delo na kmetih bolj izplača.

Ako pogledamo Angleško, vidimo čisto nekaj drugega. Baš po zadružništvu je bila dana delavstvu razvojna pot. Velenakupne zadruge imajo svoje tovarne, svoje ladje, svoje plantaže, mlino, vse kar hočete. Financirajo pa te zadruge delavske kreditne zadruge, delavske banke. Kar delavec rabi, si sam proizvaja... Še več; z zadružno produkcijo izpodriva privatno produkcijo. Boj delavstva pa ni lahak, ker je Anglija kapitalistična država. V Rusiji pa je postalo zadružništvo po revoluciji središče gospodarskega življenja. Država sama stremi za odpravo privatnega gospodarstva, stremi za kooperativizacijo zemlje. V Rusiji je sedaj okrog 100.000 zadružnih obratovališč. Silno moč predstavljajo konsumne in produktivne, — proizvajalne zadruge. »Nep« je vrgla gospodarstvo v normalen razvoj. In baš zadružništvo vodi v kolektivno gospodarjenje, kar je ravno sreda komunizma. Največje težave povzroča kolektivizacija poljedelstva. Baš kmetstvo vprašanje je bilo še vedno najtežje. Saj izrek Krekov, da je kmet največji liberalci velja menda za cel svet. Sovjeti ustanovljajo poljedelske zadruge, zadruge za skupno obdelovanje zemlje. Kot gre pri kmetu vse počasi, bo šlo to še prav posebno počasi. Zavedajo pa se sovjeti, da zmaga komunizma v Rusiji toliko časa ne bo popolna, dokler tudi kmet ne bo pridobljen zanj.

Zadružništvo mora toraj biti gospodarsko krilo socialističnega dela, ni samoobramba, to je ofenziva, je postopek do novega gospodarskega reda. Kapitalizem — zadružništvo, dva gospodarska svetova. A v zadrugu je treba tudi pravega zadružnika, zadružnika s krepkim skupnostnim čutom, s krepko proletarsko zavestjo, s pripravljenostjo na žrtve in samoodpoved. Poglejmo samo pionirje konsumnega zadružništva. Niti nam ni treba iti nazaj na rohdolske pionirje, lahko pogledamo samo pionirje našega I. delavskega konsumnega društva.

Čas je, da se zganemo iz svoje brezbriznosti. Kako bo zmagala vojska, ki ne poseduje vseh vrst orožja? Moramo pač ustvarjati popolnoma lastno življenje; kot n. pr. kulturno, tako tudi gospodarsko. V vsak delavski kraj delavske zadruge! Po gospodarskem osamosvojitvenem delu bo zrastle v masi delavstva urejen del velikega proletarskega bopnega stroja.

Največja težava in največja umetnost pa je začetek.

Bodoča vojna.

Pred kratkim se je vršila neka mednarodna mirovna konferenca v Frankfurtu. Tam so se razgovarjali, kako očuvati narode sveta pred novo vojno. Tri dni je trajala, vršilo se je predavanje na predavanje. Pravi, da je bila konferenca zelo važna.

Bodoča vojna! Ali se zavedamo teh besedi? Na tej konferenci se je predočevalo gorje, ki ga bo prinesla moderna vojna. Ne bila bi še tako grozna, ako pomislimo, da imajo civilizirane države tope, ki sigurno zadevajo na 100 km daljave in še več. Še vse drugače bo! De-

ževalo bo izpod neba žveplo, ogenj ter smola kot za časa Sodome in Gomore.

Že majhne države imajo do tri sto letal in še čez, velike pa po več tisoč. Če zasledujemo izpopolnitev tehnike teh letal, vidimo, da v slučaju vojne tako letalo lahko obkroži tisoče kilometrov sovražnega ozemlja. Eno tako letalo dvigne do tisoč kilogramov strupenih plinov in razstrelilnih snovi itd. v zrak ter jih ponese s seboj, tako da je lahko v par minutah pokončano veliko mesto. Bodoča vojna bo namenjena predvsem zaledju, to se pravi: industrijskim delav-

skim središčem, kjer se izdelujejo ta morilna sredstva, materam in nedolžnim otrocišem. Če si predočimo, da napade tisoč in še več letal eno mesto, ostane za njimi — nič. Ni pa mogoče ljudstva obvarovati s pogodkami: minula vojna je to pokazala, ker v vojni nobena pogodba ne velja. Dognano je tudi, da imamo do sedaj »samo« 25 vrst plinov. V desetih letih jih je lahko sto in sto. Proti tem ni mogoča nobena učinkovita obramba. Sicer je pa vseeno, koliko vrst plinov je: vsi so smrtonosni.

V svetovni vojni so se uničevale države in narodi med seboj, hoteč si pridobiti nadvlado na svetovnem trgu ter ugonobiti svojega konkurenta. Za koga se je tedaj morilo? Ali imajo milijoni delavcev, kmetov in obrtnikov, delovnega ljudstva sploh, le trohico koristi od tega? Ne! Nasprotno, neprecenljivo zgubo, materialno in duhovno. Pač so v vojni vlekli profite iz krvi ljudskih množic maloštevilni mednarodni bankirji in finančniki. Delavci in kmetje pa so poginjali »na polju časti in slave« za profite drugih. In v vsaki vojni je bilo in v vsaki vojni bo tako. Zato delovno ljudstvo vsako vojno odklanja. Delovne množice vedo, da je vsak umor in uboj tudi v vojni greh. Zato zahteva resolucija te konference popolno razorožitev vseh držav, strogo kontrolo vseh industrij, predvsem še kemične, po delavstvu. Iz tega pa nujno sledi, da mora postati delavstvo sodoločujoč faktor v gospodarstvu sploh z dobro in pametno organizacijo. Na to delavstvo se obrača mednarodna mirovna konferenca, da poseže aktivno v boj za rešitev človeštva pred vsemi grozotami. Delavstvo mora vedeti, kaj izdeluje. In če so to priprave za ubijanje človeštva, je dolžno z legalnimi sredstvi doseči radikalno ustavitve izdelovanja takih stvari, posebno še v času, ko primanjkuje množicam ljudstva najpotrebnejših sredstev za življenje.

V kazenskih zakonih posameznih držav so paragrafi, v katerih se pod kaznijo prepoveduje ubijanje započete življenja. Pa se spomnimo svetovnega klana: Čim bolj je kdo divjal in moril razvito življenje, tem višje odlikovanje ga je doletelo. Na božjo zapoved: Ne ubijaj! — smo vsi pozabili...

Delegatje in strokovnjaki so se zedinili v mnenju, da je odstranitev vojne odvisna samo od delavstva. Za take naloge pa je sposobno le izobraženo, zavedno delavstvo, ne pa lumpen-proletariat.

Kje je tisti čas, da se to izpolni? Hitimo in delajmo, da pride čim preje! Kje pa je še celo tista doba, da bo človek res človek, da se bo zavedal svojega dostojanstva in da bo res prišla do veljave zapoved: Ne ubijaj! A. P.

Nemške strokovne organizacije.

Zveza kršč. strok. organizacij Nemčije je izdala letno poročilo za 1927, ki obsega preko 200 strani. Poročilo nudi zelo zanimivo sliko o delu te največje krščanske strokovne centrale.

V prvi vrsti je treba omeniti, da je zveza v svojih edinicah, posameznih strokovnih zvezah, v l. 1927 močno napredovala. Vsega skupaj je narasla zveza za 76.551 članov, tako da je združevala koncem l. 1927 720.095 članov. Najmočnejši porast je izkazala zveza kovinarjev s 26.602 člani. Dohodki zveze so narasli od 13 milijonov 280 tisoč v l. 1926 na 18 milijonov 443 tisoč v l. 1927 (računano v markah).

Iz poročil zvez je razvidno, da je bila zaposlitev članstva v l. 1927 boljše kot v prejšnjem letu in je število brezposelnih stalno nazadovalo. V vseh industrijskih panogah se je racionalizacija povečala. V splošnem se je nivo (stanje) plač s premišljenimi gibanji po načrtu posrečilo zvišati. To delo strokovnih organizacij gotovo ni bilo za gospodarstvo škodljivo, ampak bi bilo le v njega in v interesu delavskih množic, ako bi še bolj uspelo. Končni efekt pa je kljub temu zelo majhen, ker so se med tem cene življenjskim potrebščinam zopet zvišale in je tako realna mezda ostala skoro ista.

Konsumsko zadružništvo se je v letu 1927 zelo okrepilo, kar se posebno kaže v višini prometa. Zadružništvo se je notranje konsolidiralo. Zveza konsumnih zadrug je koncem l. 1927 združevala 275 zadrug s 750.000 člani. Promet je znašal 169 milijonov mark.

Nemška ljudska banka je vsestransko napredovala. Promet 507 milijonov mark.

Vplačila prosegajo izplačila za okoli 2 milijona. Vlog je bilo koncem leta 1927 okoli 10 milijonov. Čisti dobiček 150.000 mark. Za to banko stoje posamezne strokovne centrale. (Kje je še naša »Prva del. hran. in posojilnica v Ljubljani!«)

Še prav posebej se bavi poročilo z mezdno, tarifno in politiko cen, s stanovanjskim vprašanjem, zaščito najemnikov in vprašanji socialne politike. Poudarja se, da hočejo kršč. strok. organizacije socialno politiko, ki korenini v dejavnem krščanstvu. Zanje gre pri socialni politiki tudi za dvig življenja, načina vsega ljudstva (delavec, mali kmet). Dolžnost socialne zaščite in pomoči od strani države vstaja zanje iz etične (naravne) dolžnosti, ki jo imajo gospodarsko močnejši, ravnotako država in splošnost, nasproti gospodarsko šibkejšim. Produktivno delovni, ustvarjajoči človek je še prav posebno etično upravičen, zahtevati zaščito svoje osebnosti. Radi tega je dolžnost države, etična dolžnost, nuditi delavcu svojo zaščito in pomoč v polni meri. Za socialno politično delo mora biti izhodišče priznanje človeške osebnosti in človeškega dostojanstva kot etično najvišje vrednote. Le tako ima življenje neke družabne skupnosti in vseh ljudi nek višji smisel in neko vsebino. Sicer smo slabši od divjakov centralne Avstralije ali Afrike.

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1352,50 Din, za 100 avstrijskih šilingov 799,04 Din, za 1 dolar 56,67 dinarjev, za 100 francoskih frankov 221,68 Din, za 100 češkoslovaških kron 168,2 Din, za 100 lir 297 Din.

Po svetu.

Viteštvo junakov iz zaledja. Francoški časopis »Illustration« prinaša zanimive popise o življenju vojskovodij v zaledju. Med drugim objavlja čestitko nemškega prestolonaslednika, s katero je ta voščil novo leto francoskemu generalu ter jo pozneje objavil v svojih »Spominih«. Čestitka se glasi: »Gospod general! Svojemu viteškemu nasprotniku želim veselo novo leto! Viljem, prestolonaslednik.« Ta »viteški« general je bil francoski general Sarrail. Brzjavko je osebno nesel generalu nek parlamentarni rec leta 1915 za novo leto. To je bilo oni čas, ko je tisoče »dobrih sinov« krvavelo in umiralo na fronti, visoki vojaški krogi pa so si med tem preganjali dolgočasje s takimi voščili.

2360 avtomobilskih nesreč je v Ameriki dnevno. Do septembra 1928 je bilo mrtvih 13.750 in težko ponesrečenih 412 tisoč oseb. Predvidoma bo število mrtvih naraslo do konca leta 1928 na 27.000. V letu 1927 jih je bilo mrtvih 26.618 in težko poškodovanih 798.000 oseb. Polovico smrtnih nesreč so zakrivali avtomobilisti, polovico pa pešci.

Krščanska organizacija šoferjev v Londonu se je ustanovila že pred nekaj meseci. Sprejemajo se samo moški člani. Število članov stalno narašča. Kaj pa pri nas? Maribor je edina častna izjema! Pa drugod? Ljubljana, Zagreb, Belgrad?

Štrajk predilničarjev v Indiji gre z nezmanjšano oostrostjo naprej. Med policijo in štrajkujočimi je prišlo ponovno do velikih in težkih spopadov. Več štraj-

kujočih in policistov je bilo mrtvih. Policija, v službi angleške plutokracije, mora skrbeti za vzdrževanje notranjega »reda«.

Češki general dr. Kroutil, šef topničarskega oddelka v vojnem ministrstvu, je nastopil »bolezenski dopust«, ker je brez parlamentarne odobritve sklenil večje kupčije za češkoslovaško armado.

Francoski socialist Paul Bonecour je doslej vedno zastopal francosko državo na mirovnih zborovanjih v Ženevi. Sedaj se posvetovanj ne bo več udeleževal. Bonecour je odločen zagovornik francoske oboroževalne politike, obenem pa v zboru odličnih »mirovnih politikov« druge internacionale.

Drugim državam v posnemanje. — Španska vlada je izdala odredbo, ki prepoveduje ministrom, predsednikom zbornic, državnim svetnikom, državnim podtajnikom, guvernerjem (nekakim velikim županom) za časa službovanja in pet let še potem stopiti v upravne svete raznih pridobitnih podjetij. Ta prepoved velja pa tudi za vse ostale državne uradnike, poslance, senatorje, vendar samo za dve leti po izstopu iz službe, oziroma po preteku funkcije. Tako v Španiji.

Kreditno zadrugištvo v naši državi.

Glavni zadrugiški savez je izdelal zelo zanimivo statistiko o stanju kreditnega zadrugištva. Po tej statistiki, ki je sestavljena po najnovejših podatkih, je stanje sledeče:

Srbsko zadrugištvo. Število članov 47.361, zadrug 833. Na eno zadrugo od-

pade 57 zadrugarjev. Posojila članom znašajo skupno Din 59.859.000, a vloge Din 42.776.875 (na člana Din 903). Krediti na tekoči račun zadrug znašajo skupno Din 38.066.944 ali Din 17.779 na vsako zadrugo. Vloge na tekoči račun zadrug znašajo Din 25.313.518, na vsako zadrugo Din 11.818.

Hrvatsko zadrugištvo. Število članov je 58.265, število zadrug 633. Na posamezno zadrugo odpade 147 članov. Krediti članov znašajo Din 77.357.964 ali 928 Din na člana. Vloge članov znašajo Din 109.227.400, to je na člana Din 1309. Krediti na tekoči račun zadrug znašajo Din 26.923.055, a vloga Din 351.030.229, to je Din 73.340 na posamezno zadrugo.

Slovensko zadrugištvo. Število članov 133.495, zadrug 425. Na eno zadrugo odpade 315 članov. Stanje kreditov članom znaša Din 718.461.085 ali 5381 Din na člana. Vloge članov znašajo dinarjev 995.670.494 ali Din 7308 na člana. Krediti zadrug znašajo Din 71.210.868, kar znaša na zadrugo Din 16.755. Vloge zadrug znašajo Din 151.271.384, ali Din 355.932 na zadrugo.

Iz teh podatkov se vidi gospodarska moč Slovenije. Slovenija sama je gospodarsko močnejša kakor Hrvatska s Srbijo skupaj. Na najnižji stopnji je srbsko, zadrugištvo.

Trpljenje.

V trpljenju govori Gospod Bog: Pri-di, morava zopet dalje. Pot je še dolga in strma in ti še nisi na vrhu.

Samo oni, ki spoštuje duhovni obraz bližnjega, more temu kaj pomeniti.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

»Ta Marija! Težko ji bo, izogniti se zlu. Ljudska je, greh ji je v krvi... Prilike ji ne bo manjkalo v našem poslu... Poskusila bom... pod svoje varstvo jo vzamem... porok hočem biti zanjo pri gospe Clémenci...«

Nasmeh poštenega dekleta, ki pa življenje pozna, je zaigral na ustnih Henriette Madiotjeve. Potem pa se je raztožil in je izginil. Mar je zado-stovalo to, da srce upokojiš? Nova prijateljica samo? Res ne. Njenih štiri in dvajset let je bilo samih... Stric Eloi jo je pač brez dvoma zelo ljubil. A gledal je vse stvari z očmi dobričine, starega bobnarja. Ni ji mogel biti niti zaupnik niti vodnik. Antoine jo je mrzil. Nobena njena pozornost in nobena prošnja ga nista mogla privedi do nekdanje prisrčnosti. Družine ni bilo več. Kaka peza ji je torej težila dušo ob takih večerih, ko ti je, da bi razmišljal o sebi!

Vsa je bila pobita. Srepa je zrla na neko točko v dolini onkraj Loire, na polje, na travnik, na gozd, na kar si bodi, kar je bilo temno kot je temna bodočnost. Pa je razmišljala, da ji je Etienne vsaj prijatelj. Znal se je tako iskreno ponižati pred njo, ji pokazati, da je vesel, ker jo vozi v Nantes. S kakimi občudujočimi očmi ji je sledil!

»Oh, si je dejala, — da mu ugajam, je več kot gotovo. Ob vsaki priliki to pokaže. Kakor vsi drugi je pač, ki se jim lepa zdim. Bolj neprisiljen je do mene, ker smo stari prijatelji. Da bi me pa ljubil, prav od srca, kakor je treba... ne, ne more. Skoraj toliko let mu je kakor meni. Dobro ve, da ribič z Loire in modistka ne sodita skupaj. In jaz? Ali bi ga ljubila? Ali ga ljubim.«

Prisluhnila je v veliko tišino svojega srca in nobenega odgovora ni zaslišala.

Pa se je pričela smehljati, dolgo se je smehljala v sočnem nočnem zraku. Ne, nocoj njen ljubi še ni imel imena. Ni imel ne obraza in ne glasu, pa je kljub temu obstojal. Bil je to on, ki je rasel v tajni njene duše od njenega petnajstega leta dalje, on, ki ga bo sama ljubezen, ki te na svojih ramah skriva, ki bo vedel vse, ki te bo branil žaljivih besed z ulice, ki ti bo stregel kakor veliki gospe, on, ki bo polovico bede življenja vzel nase. Ah, kako ga je ljubila, njega! Kako je že žarela nanj privlačna toplota njenega pogleda, ki je poskušal prodreti mrak v dolino...

Čutila je, kako so se ji roke same od sebe pritiskale k prsim. Zardela je in jih odmaknila. »In vendar je res, da bi ga od srca ljubila! Vsega bi bila zmožna zanj, ki bi ga ljubila! Ni je žrtve, ki bi mu je ne doprinesla! Kako sladko je, misliti nanj!«

Hripava kukavica v uri strica Eloi je zapela pol. Glas otroka, ki so ga pretepali, se je dvignil iz enega izmed sosednjih dvorišč. Potem je bilo čuti negotove korake po stopnicah na prostem proti nantski strani. »To bo stari Plémeur, ki se vrača nadevan kot po navadi,« si je mislila Henrietta.

Izginila je celo zadnja bleda zarja, ki je bila dolgo obrobila obzorje, ne da bi bilo kaj svetlobe od nje. Modra senca je ležala nad vso zemljo. Krepek piš, ki je bil hladen kakor veter s sipin in je lepil slan okus na ustnice zadnjih pasantov, je tedaj napolnil dolino, da so kot v koprnenju zajecali speti jambori.

»Kaj neki je to noč, da mi je srce nemirno?«

VIII.

Eloi Madiot si je bil posadil na glavo žametni klobuk in oblekel salonsko suknjo, ki ju je nosil ob nedeljah ali pri pogrebih, kadar je dobil povabilo, da naj prisostvuje zadnji poti kakega tovariša iz Društva medsebojne pomoči. Krtačil ju je delj časa nego po navadi. Ne iz gizdavosti, marveč zato, ker je bil v zadregi, kaj poreče strašnemu gospodu Lemariéju, svojemu gospodarju.

Vsa vesela je bila pritekla po kosilu Henrietta: »Stric, Marija je danes nastopila službo. Gospodične so jo kar lepo sprejele. Tako srečna sem!« Pospremila je strica do palače na boulevardju Delorme pred pokostena hrastova vrata, sredi katerih sta se lesketala dva medena obroča. Ko si je stari delavec ogledoval to pročelje, ki je zanj skrivalo toliko neznanega, je zaman poskušal pritisniti z zdravo roko na gumb električnega zvonca. Mimoidoč človek se je nasmejal tipanju okornih prstov nad drobnim slonokoščnim gumbom, ko sta se odprli obe krili vrat. Dvoje konjskih glav se je prikazalo iz vežine sence in ob rožljanju opreme, ob topotu kopit po asfaltu, ob bobnečem odmevu obokov je kočija privozila po nagnjenem hodniku ter se zapeljala vzdolž za jarkom.

»Rad bi govoril z gospodom,« je dejal Madiot. Sluga, ki je z iztegnjenima rokama že zapiral vrata, je odgovoril:

»Odpejtal se bo, saj vidite. Pojdite jutri v pisarno. Tukaj delavcev ne sprejema.«

Madiot pa se je bil prirnil z zdravo roko naprej skozi priprta vrata. Potisnil je bil slugo v kraj

ter prišel do sredine veže. Od tod se je dvigalo stopnišče. Bilo je visoko, molčeče in polno odsekov in štukatur. S svojimi kot sneg belimi kamenitimi stopnicami, s svojo progo škrlatnordečih preprog je bilo pri tleh vse temno, a je postajalo svetleše, čim više se je dvigalo v zavojih.

Sluga je stopil za Eloi, ki ga je to bogastvo slepilo.

»Povem vso stvar gospodu,« je momljal, »in srečo imate, če vas ne postavi pred vrata.«

Bal se je močnih delavčevih ramen. Negibno je obstal Eloi pred tem nemim stopniščem, ki je vanj padala luč od zgoraj v rdečih, belih, bledorumenih odtenkih, ki so se prelepo zlivali drug v drugega. Delavcu se je jelo dozdevati, da je na cvetličnem trgu. Opazoval je ta veliki rožnati, razcveteli cvetni kelih, kakršno se mu je jelo dozdevati to stopnišče, ki je vanj bil sam zajet in se je manjšalo, se zavijalo in se dvigalo v polzastih zavojih. Tedaj je pomislil na mečke, ki jih je Henrietta kupila včasih proti koncu pomladi.

Kako vendar znajo odpreti bogataši svoja vrata veselju! Kako je svetlo v njih hišah!

Klobučinast svitek na vratih je podrgnil ob parket in zamolkli koraki so se začeli v stopnišču, kjer se je najmanjši zvok in najmanjši žarek glasno odbijal. Za tem pa se je oglašil drug, počasnejši korak, ki ga je spremljalo šumenje svile, katera se vleče po tleh. Prikazal se je gospod Lemarié v salonski suknji s sivim površnikom na roki. Natikal si je rokavice. Zdelo se je, da je ves zatopljen v kretnje svojih dvignjenih rok, ki sta stegali druga v druga. Pa si vendar zaslutil njegovo samovoljno in nezadovoljno naravo, ne da bi mu videl v oči. Stopal je po stopnicah navzdol, slok, vzravan, konce lakastih čevljev je postavljajl premišljeno na sredo rdeče preproge. Običajno pretehtavanje poslov je vtisnilo njegovemu obrazu stalno resnost. Naj je storil karkoli, bil je videti človek, ki na pamet zaključuje račun, in vsi drugi bežni izrazi: pozornost, hipno umovanje, nasmeh, celo jeza so mogli le začasno razrahljati ta duševni napor, ki je kljub njim trajal dalje. Gospod Lemarié je torej opazil na ovinku ograje Eloi, Madiotja, ki je stal negibno pod njim. Ni pokazal niti iznenadenja, niti nezadovoljstva, niti kakršnegakoli razburjenja. Ni se ustavil. Počasi kakor poprej je stopal navzdol. Pogled mu je šel na konec mezinca, ki nič kaj prav ni mogel v rokavico iz švedskega usnja. Ustavil se je šele na zadnji stopnici, si zapenjal rokavice in uprl v delavca pod sabo dvoje oči, ki sta še bili prezaoposleni s sto stvarmi, kjer pa se je končno pojavilo in je zaživelo vprašanje ter zahtevalo odgovora: